

населення, які мали позитивні результати в інших країнах, без урахування конкретних соціально-економічних, політичних, соціокультурних та соціально-психологічних особливостей небажано і неможливо. Державна політика має бути максимально зваженою, щоб непродуманими рішеннями не викликати розчарування суспільства у здійснюваних реформах [2, с.30].

Реформа вітчизняної пенсійної системи має використати, такі позитивні напрямки закордонного досвіду реформування, а саме: створення трирівневої системи, яка найкраще відповідає основній меті пенсійної реформи, а саме: забезпечення гідного рівня добробуту людей пенсійного віку та сталого економічного зростання держави; розподіл відповідальності за пенсійне забезпечення між державою, роботодавцями та працівниками; здійснювати шляхом поступового впровадження накопичувальних елементів до нової багаторівневої системи на зразок угорської; для успішного впровадження накопичувальних (добровільних чи обов'язкових) елементів слід регулярно підвищувати рівень доходів працездатного населення і на його основі поступово підвищувати вікову межу виходу на пенсію, як це зробили постсоціалістичні держави – Казахстан, Латвія та інші [4, с. 32].

Підсумовуючи треба зазначити те що, важливим напрямком державної політики стає визначення та аналіз шляхів удосконалення пенсійного забезпечення. Особливо це завдання в умовах поглиблення економічної кризи, завершення розробки та впровадження системи якісних державних соціальних стандартів і нормативів. Для цього необхідно адаптувати українські соціальні стандарти до міжнародних та європейських стандартів. Подальші дослідження повинні спрямовуватися на розробку пропозицій щодо стратегій реформування пенсійної системи України, особливо на сучасному етапі подолання кризи.

1. Про основні напрями реформування пенсійного забезпечення в Україні: Указ Президента України від 13 квітня 1998 р. № 291. *Офіційний вісник України*. 1998. № 15. Ст. 569.

2. Сирота І. М. Право пенсійного забезпечення в Україні: Курс лекцій К.: Юрінком Інтер, 1998. 264 с.

3. Про затвердження Положення про Пенсійний фонд України: постанова Кабінету Міністрів України від 23 липня 2014 р. № 280. *Офіційний вісник України*. 1998. № 60. Ст. 1652.

4. Зайчук Б.О., Зарудний О.Б., Березіна С.О., Александров В.Т., Недбаєва С.М. Закон України Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Науково-практичний коментар. Київ: НВП «АВТ», 2005. 1024 с.

Бардюк Поліна Ігорівна
студентка юридичного факультету

Науковий керівник – д.ю.н. Голобутовський Р.З.

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ НАБУТТЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ

Незважаючи на те, що власність є однією з найбільш досліджених категорій юридичної науки, актуальність її подальшого наукового аналізу зумовлена теоретичною та практичною значущістю широкого кола питань, які стосуються, зокрема, і права володіння, користування та розпорядження власністю за цивільним законодавством.

Актуальність теми зумовлена процесом побудови в Україні правової, демократичної, соціально орієнтованої держави, формуванням громадянського суспільства, основною цінністю якого є людина, захист її прав, законних інтересів та задоволення потреб, що є основним завданням усіх демократичних перетворень, що відбуваються з моменту набуття Україною незалежності. Головним завданням держави в даному випадку має бути створення режиму «найбільшого сприяння» для виявлення кожним своїх здібностей, за умови надання відповідної правової охорони. Правовою держава може вважатися саме тоді, якщо вона не лише визнала природні права людини, але й забезпечила правовий режим неухильного дотримання прав і свобод людини і громадянина.

В Конституції України всебічне забезпечення прав і свобод людини проголошено найвищою соціальною цінністю. Враховуючи те, що норми Конституції є нормами прямої дії, що дає можливість у разі порушення прав і свобод людини звернутися до суду для їх захисту та відновлення, відшкодування завданої майнової та моральної шкоди, завданням органів судової влади є дотримання

норм матеріального та процесуального права при постановленні рішень, здійсненні відповідних дій.

Досконалість і ефективність правової системи держави визначається рівнем і обсягом наукових досліджень у всіх без винятку галузях права, в тому числі й цивільного.

Крім того, важливість наукової розробки проблем набуття та припинення права власності обумовлена й процесами європейської інтеграції України, оскільки одним із основних завдань нашої держави є розвиток законодавства України у напрямі його наближення до законодавства Європейського Союзу та забезпечення високого рівня підготовки в Україні проектів законів та інших нормативно-правових актів.

Зміст права власності як суб'єктивного права особи-власника утворюють повноваження володіння, користування та розпорядження майном. В сукупності ці правомочності і складають право власності (ст. 317 ЦК України). Право власності може забезпечувати своє функціональне призначення лише за наявності у відповідних суб'єктів як власників усього комплексу правомочностей. Так, фізичні та юридичні особи можуть безпосередньо володіти, користуватися та розпоряджатися своїм майном [3, с. 206-208]. Держава, на відміну від зазначених суб'єктів, здійснювати наведені права безпосередньо не може. Тому вона їх делегує спеціально уповноваженим на це особам – суб'єктам здійснення права державної власності. Стосовно права комунальної власності, то її суб'єктами виступають територіальні громади сіл, селищ, міст, районів у місті, які можуть здійснювати володіння, користування та розпорядження майном, що є у комунальній власності, як безпосередньо, так і через уповноважені органи – ради відповідних рівнів.

Перелічені правомочності являють собою лише закріплену юридично можливість вчиняти певні дії. При цьому їх необхідно чітко відмежовувати від конкретних дій, за допомогою яких реалізуються правомочності. Саме по собі закріплення законом правомочностей власника не мало б практичної ваги, коли б не було певного правового механізму їх здійснення (реалізації). Такий правовий механізм має особливе значення для комунальної власності, функціонування якої здійснюється переважно через спеціально уповноважені органи – суб'єктами здійснення права комунальної власності. Коло цих суб'єктів у законодавстві про власність чітко не визначається (так само, як і суб'єктів здійснення права державної власності). Саме тому лише комплексний аналіз законодавства може дати відповідне уявлення про існуючі форми та способи здійснення права власності в Україні.

Отже, юридичний факт, як конкретна життєва обставина є підставою для набуття, зміни чи припинення будь-яких правовідносин, правовідносин власності, зокрема. Відносини власності є домінуючими і детермінуючими різновидами цивільних правовідносин, оскільки мають широкий суб'єктний склад (учасників), об'єкт (те, з приводу чого виникають і існують), та зміст. Останні конкретизують форму і вид власності. Здебільшого вони виникають на основі передбачених нормами об'єктивного права юридичних фактів, які і є підставами набуття права власності у конкретних осіб, та здебільшого мають суб'єктивний характер. Прикладом цього є ст. 11 ЦК України, у якій міститься перелік підстав набуття цивільних прав та обов'язків.

Дуже часто при розгляді зазначеного питання відбувається ототожнення понять „підстави” та „способи” набуття права власності. Але ще Д.І. Мейер застерігав від небезпеки змішування понять „способи” та „підстави” набуття права власності, наголошуючи на необхідності їх розмежування [4, с. 53], тому слід більш детально проаналізувати теоретичний аспект цього вельми непростого питання.

В якості корпусного уточнення слід виходити з того, що під набуттям права власності необхідно розуміти поєднання юридичних і фактичних дій, з якими закон пов'язує набуття права власності. При цьому юридичні дії та події (юридичні факти) виступають підставами набуття права власності, а фактичні дії, з якими закон пов'язує набуття права власності виступатимуть способами. Цієї вимоги слід дотримуватися і при дослідженні набуття політичними партіями права власності.

Починаючи ще з часів створення Зводу законів Юстиніана і до сьогодні, коли прийнятий ЦК України, цивілістична доктрина та практика розрізняє дві групи способів набуття права власності. Першу групу прийнято називати первісними, за якими право власності на річ виникає вперше або незалежно від волі попереднього власника. В якості таких ЦК України передбачає: виготовлення (створення) речі, переробка (специфікація) речі, привласнення, збір загальнодоступних дарів природи, набуття права власності на безгосподарне майно чи майно, від якого власник відмовився, знахідка, скарб, отримання плодів та доходів від використання приналежного майна.

Підстави набуття юридичними особами права власності визначаються в ЦК України, а також інших спеціальних законах і нормативних актах.

Так, підставами виникнення права власності є різноманітні обставини (юридичні факти), з якими норми права пов'язують встановлення правовідносин власності. Згідно з ч. 1 ст. 328 ЦК це можуть бути будь-які підстави, що не заборонені законом. Зокрема, події (смерть спадкодавця), договори

(купівля-продаж), юридичні вчинки (виявлення скарбу), цивільні стани (перебування в шлюбі), а також юридична сукупність (заповіт і смерть спадкодавця) тощо. Ці підстави нерідко іменують "способи набуття права власності" і розділяють на первинні і похідні.

Отже, право власності в об'єктивному розумінні слід розглядати як систему норм права, які регулюють та охороняють суспільні відносини щодо виникнення, набуття, припинення, захисту і належності матеріальних благ суб'єктам цивільних правовідносин, а також визначають зміст суб'єктивних повноважень суб'єкта як власника та встановлюють заборони, обтяження і обмеження щодо його здійснення. На підставі дослідження способів набуття права власності ми можемо зауважити, що поділ способів набуття права власності на первинні і похідні має велике практичне значення, оскільки від типу способу (підстави) встановлення права власності залежить характер претензій, що можуть бути заявлені до власника.

1. Конституція України від 28 червня 1996 року (зі змінами і допов.) *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року (зі змінами і допов.) *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40. Ст. 356.

3. Соловйов О. М. До проблеми визначення об'єкта правовідношення власності. *Проблеми законності*. 2018. Вип. 143. С. 51-62.

4. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України : у 2 т. / За ред. О. В. Дзери (кер. авт. кол.), Н. С. Кузнецової, В. В. Луця. – 5-ге вид., перероб. і доп. – К. : Юрінком Інтер, 2013. – Т. 1. – 832 с.

Беженар Павло Сергійович
студент I курсу

Науковий керівник – к.ю.н. Іванов О.Ю.

*(Національна академія
Служби безпеки України)*

РОСІЙСЬКИЙ ЕКСПАНСІОНІЗМ НА БАЛКАНАХ (XVIII – середина XIX ст.): ІСТОРИКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ

Експансіоністські прояви в зовнішній політиці Росії неможливо залишити поза увагою. Ще починаючи з XV ст. держава проводила масові заходи щодо поширення та посилення свого впливу на інші держави. Чимало європейських країн потрапили до сфер її інтересів, до складу яких, на жаль, можна віднести й Україну. Незважаючи на опір з боку місцевого населення, Москва прагнула за будь-яку ціну встановити контроль на територіях, що входили в загарбницькі плани.

Порушуючи проблему дослідження, цікавим фактом є те, що Росію завжди цікавило загарбання територій балканських держав. У випадку заволодіння ними, Москва забезпечила б собі захист у всіх аспектах зовнішньополітичних відносин з такими країнами, як Османська імперія, Франція тощо. Саме у народах Балкан росіяни вбачали союзника у боротьбі проти Туреччини. Прикладом цього є спільні дії Росії та Чорногорії проти Туреччини, однак вони були невдалими. Це похитнуло довіру чорногорців, і взагалі інших народів Балканського півострова до росіян. Через це Петро I наказав видати землі слов'янам, що перебували на військовій службі в Росії задля того, щоб повернути втрачений авторитет. [3; с. 13].

У XVII ст. можна дослідити прояви російського експансіонізму в конфесійному плані. У 1650-х рр. на територіях Московського царства перебувала велика кількість релігійних переселенців із Сербії. Проте через невеликий проміжок часу царат обмежив в'їзд представників іноземного духовенства, які не мали спеціальних царських грамот. [3; с. 13]

Згадуючи події середини XVIII ст., слід виокремити народ, який допомагав Росії у її загарбницькій політиці, а з іншого боку, також потрапив під її вплив - серби. За часів правління Єлизавети Петрівни, у 1751 р. було викликано до її величності генерал-поручника, сербського полковника Івана Хорвата для доведення його до відома про переселення частини сербського народу на територію сучасної України. [2; с. 20]. Звичайно, імператриця вбачала в цьому лише вигоду для Російської імперії, адже поселення, які планувалось там заснувати, повинні були слугувати для охорони російських кордонів від нападів Кримського ханства або Османської імперії. Прибувши на нові місця проживання, серби почали інтенсивне освоєння території, яка згодом дістала назву Нова Сербія, що являла собою